

Andrzej Kansy

Uchwała I Kongresu Towarzystw Naukowych z dnia 18 września 2013 roku

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 76, 22-24

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

niu społeczeństwa obywatelskiego. Znalazło to odzwierciedlenie w przyjętej uchwale:

UCHWAŁA
I Kongresu Towarzystw Naukowych
z dnia 18 września 2013 roku

Uczestnicy I Kongresu Towarzystw Naukowych, zwołanego do Warszawy pod hasłem „Towarzystwa naukowe w Polsce — dziedzictwo, kultura, nauka, trwanie”, reprezentujący ponad 350 towarzystw naukowych, skupiających wiele tysięcy osób, stwierdzają, że Polska w pierwszej połowie XXI wieku stoi przed koniecznością szybszego rozwoju cywilizacyjnego. Rozwój ten możliwy jest w oparciu o społeczeństwo demokratyczne, obywatelskie, o społeczeństwo wiedzy. Doniosłą rolę w tych przekształceniach cywilizacyjnych i społecznych odgrywa i będzie odgrywać społeczny ruch naukowy i naukowo–techniczny. W czasach zaborów to jemu właśnie zawdzięczaliśmy uchronienie naszej Ojczyzny przed cywilizacyjną kolonizacją, a po odzyskaniu niepodległości stał się zalążkiem odrodzenia struktur instytucjonalnych nauki polskiej i podtrzymywał ich funkcjonowanie, jako ważny czynnik integracji społeczeństwa.

Kongres potwierdza, że:

- *towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo–techniczne jako społeczne, pozarządowe organizacje naukowe są integralną częścią i jednym z filarów kultury i nauki polskiej także w niepodległej Polsce, stanowiąc obywatelski fundament w środowisku nauki i nauczania;*
- *towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo–techniczne funkcjonują w oparciu o swych zaangażowanych społecznie członków, którzy jako wolontariusze gotowi są do podejmowania zadań na rzecz szeroko rozumianej kultury, nauki, oświaty i ich promocji;*
- *towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo–techniczne działają:*
 - *interdyscyplinarnie, łącząc ludzi z różnych lokalnych środowisk naukowych i zawodowych;*
 - *ponadlokalnie, w tym międzynarodowo, łącząc środowiska naukowe związane z określoną dziedziną lub dyscypliną naukową;*

- inicjując i weryfikując badania naukowe;
- integrując w nauce i kształceniu.

Kongres uznaje, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo–techniczne wypełniają swoje cele i zadania między innymi poprzez:

- prowadzenie badań naukowych, w tym badań nad regionem;
- kształcenie ustawiczne;
- organizowanie kongresów oraz konferencji międzynarodowych, krajowych, regionalnych i lokalnych;
- prowadzenie działalności wydawniczej;
- prowadzenie bibliotek, muzeów, archiwów i innych;
- promowanie i popularyzację kultury, nauki oraz techniki;
- podejmowanie audytów badań naukowych i eksperckich;
- podejmowanie projektów na rzecz innowacji w gospodarce;
- wspomaganie kadry naukowej i technicznej w jej rozwoju i zwiększeniu mobilności;
- dbanie o etykę zawodową.

Kongres wyraża przekonanie, że towarzystwa naukowe i stowarzyszenia naukowo–techniczne jako integralna część systemu nauki polskiej powinny znaleźć potwierdzenie swego statusu w systemie prawnym obowiązującym w Polsce poprzez ustawę o towarzystwach naukowych i stowarzyszeniach naukowo–technicznych; winny być także wspierane finansowo zarówno podmiotowo, jak i przedmiotowo na szczeblu centralnym ze środków budżetu Państwa oraz regionalnie i lokalnie ze środków samorządu województwa, powiatu lub gminy — w zależności od celów i zadań, jakie realizują, a także przez organizacje społeczne i gospodarcze, na rzecz których wykonują określone zadania.

Kongres wyraża przekonanie, że potencjał ekspercki i moralny towarzystw naukowych i stowarzyszeń naukowo–technicznych nie jest należycie wykorzystywany w Kraju i apeluje o pilną zmianę tej sytuacji.

Mając powyższe na uwadze, Kongres kieruje niniejszą Uchwałę do Prezydenta RP, Marszałka Sejmu RP, Marszałka Senatu RP, do Prezesa Rady Ministrów, Ministra Finansów, Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezesa PAN, wnosząc jednocześnie o podjęcie działań mających na celu wypracowanie zasad polityki państwa w stosunku do społecznego ruchu naukowego i naukowo–technicznego oraz umocnienie miejsca i roli towarzystw i stowarzyszeń naukowych (towarzystw ogólnych i regio-

nalnych, specjalistycznych towarzystw naukowych, stowarzyszeń naukowo–technicznych) w systemie nauki oraz wprowadzenie rozwiązań prawnych umożliwiających zapewnienie funkcjonowania i rozwoju społecznego ruchu naukowego i naukowo–technicznego w Polsce.

Warszawa, dnia 18 września 2013 roku

Andrzej Kansy
Towarzystwo Naukowe Płockie

Janusz Lipkowski
**Głos w dyskusji nt. „Współdziałanie PAN
ze społecznym ruchem naukowym”**
(Kongres Towarzystw Naukowych, 17 września 2013 r.)

Przygotowując tekst do dyskusji po referacie pana prof. Grzywacza, nie znalazłem jego podstawowych tez, lecz domyślałem się, że podkreślone zostaną w nim zasługi Polskiej Akademii Nauk dla społecznego ruchu naukowego w Kraju. To ważna i słuszna teza, uwagi zgłaszane poniżej nie są wobec niej polemiczne. Chciałbym wszakże zgłosić pewną uwagę, odnoszącą się do kwestii fundamentalnej w stosunkach społecznych na wszystkich poziomach. Zacytuję prezesa Kleibergera (niedawny artykuł w „Gazecie Prawnej”): „nasz niski kapitał społeczny to nie slogan — na każdym kroku widać u nas brak wzajemnego zaufania”. Podzielam ten pogląd i odniosę go do relacji PAN — TNW.

Rozpocznę od przypomnienia, że Towarzystwo Naukowe Warszawskie w początku lat 50. minionego wieku odgrywało ważną, twórczą rolę w tworzeniu PAN. Wiceprezes TNW, prof. Kazimierz Kuratowski, przewodniczył wolontarystycznemu zespołowi, opracowującemu projekty ustawy o PAN i prawa jej towarzyszącego. Wprawdzie projekt TNW nie został przyjęty jako ustawa, lecz odegrał doniosłą rolę w dyskusji na temat organizacyjnego kształtu PAN, zapobiegając m. in. utworzeniu jej jako obrazu akademii na wzór radziecki. Także dzięki staraniom TNW towarzystwa naukowe nie zostały totalnie